

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania J. S.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 marca 2024 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 27 września 2023 r., sygn. akt III AUa 390/22, WSC U 54/23,

oddala zażalenie.

[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 22 grudnia 2022 r., III AUa 390/22 oddalił apelację J. S. (odwołujący się) od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 28 lutego 2022 r., VIII U 1337/19 sprawie z jego odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie dotyczących wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w odwołujący się, określając wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.226,76 zł. Sąd Najwyższy zarządzeniem z 19 czerwca 2023 r. zwrócił skargę kasacyjną w celu formalnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ odwołujący się w postępowaniu kwestionuje wysokość dwóch różnych świadczeń

obliczonych w dwóch oddzielnych decyzjach przez organ rentowy (art. 398⁶ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 22 i art. 25 § 1 k.p.

Sąd Apelacyjny w Lublinie postanowił w dniu 17 lipca 2023 r. sprawdzić wartość przedmiotu zaskarżenia i zarządzić w tym celu dochodzenie. Sąd w pierwszej kolejności wezwał pełnomocnika odwołującego się do wskazania sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, który wskazał, że wartość przedmiotu zaskarżenia wyliczona na kwotę 10.226,76 zł (plus waloryzacja) uwzględnia fakt, że J. S. złożył dwa odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie z dnia 29 czerwca 2017 r., które zostały prawomocnie oddalone. Pełnomocnik pozwanego organu rentowego w piśmie procesowym z dnia 21 sierpnia 2023 r. wskazał, że od 1 października 2017 r. do 28 lutego 2018 r. odwołujący się otrzymywał policyjną emeryturę w wysokości 1290,66 zł (decyzja z 29 czerwca 2017 r.) zamiast 2.096,52 zł (decyzja z dnia 28 lutego 2017 r.). Waloryzacja emerytury w 2018 r. wynosiła 102,98%. Reasumując, wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie policyjnej emerytury za okres od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r. wynosi 10.902,30 zł.

Postanowieniem z 26 września 2023 r. Sąd Apelacyjny ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość emerytury policyjnej na kwotę 9.670,32 zł (pkt 1) oraz wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej na kwotę 8.081,40 zł (pkt 2). Następnie Sąd Apelacyjny postanowieniem z 27 września 2023 r., III AUa 390/22, WSC U 54/23 odrzucił skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot sporu jest wyznaczony treścią decyzji oraz treścią odwołania i w takich granicach musi pozostać także zakres zaskarżania. Jeżeli decyzja organu rentowego dotyczy wysokości (przeliczenia) emerytury "na bieżąco" (czyli na przyszłość), wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia określa się z uwzględnieniem art. 22 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok. Wartość ta w przypadku spraw o przeliczenie wysokości emerytury nie rośnie w czasie w związku z trwaniem postępowania sądowego, ponieważ zaskarżona do sądu ubezpieczeń

społecznych decyzja organu rentowego dotyczy stanu rzeczy (stanu prawnego i faktycznego) na datę jej wydania, nie obejmuje zatem kolejnych lat trwania postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., I UZ 22/20, LEX nr 3113226). Sąd Apelacyjny wskazał ponadto, że w odniesieniu do przypadków wspólnego rozpoznawania i rozstrzygania spraw połączonych (art. 219 k.p.c.) o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość odniesiona do każdej z tych spraw z osobna, a nie łączna wartość przedmiotu zaskarżenia ich wszystkich. W konsekwencji dla określenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego przyjmować należy wartość przedmiotu rzeczywiście podlegającego rozstrzygnięciu, determinowanego żądaniem pozwu i indywidualnym interesem majątkowym osoby dochodzącej udzielenia ochrony prawnej w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 marca 2022 r., III CZ 9/22, LEX nr 3409128).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że odwołania zostały wniesione od dwóch decyzji organu rentowego z 29 czerwca 2017 r. ponownie ustalających wysokość emerytury policyjnej i wysokość policyjnej renty inwalidzkiej. Sprawy z powyższych odwołań zostały połączone do wspólnego rozpoznania. Sporem było objęte ustalenie wysokości emerytury (na przyszłość) oraz ustalenie wysokości renty (na przyszłość), bez sporu co do wyrównania świadczeń zaległych. Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o przeliczenie wysokości emerytury wyznacza różnica w skali roku między emeryturą pobieraną przez ubezpieczonego a emeryturą, którą mógłby pobierać, gdyby organ rentowy nie zastosował względem odwołującego się art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708) (dalej: ustawa zaopatrzeniowa). Natomiast w sprawie o przeliczenie wysokości renty wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza różnica w skali roku między wysokością świadczenia rentowego w zaskarżonej decyzji a rentą, jaka była ustalona przed jej obniżeniem na podstawie art. 22a ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość emerytury wynosi 9.670,32 zł jako różnica między wysokością emerytury J. S. przed zmniejszeniem w trybie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej – 2.096,52 zł i wysokością jego emerytury po zmniejszeniu – 1.290,66 zł w skali roku ($805,86 \times 12$ miesięcy = 9.670,32 zł). Natomiast wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość renty wynosi 8.081,40 zł jako różnica między wysokością renty J. S. przysługującej mu przed zmniejszeniem w trybie art. 22a ustawy zaopatrzeniowej – 1.423,45 zł i wysokością jego renty po zmniejszeniu - 750 zł w skali roku ($673,45 \times 12$ miesięcy = 8.081,40 zł).

Sąd Apelacyjny wskazał, że nieprawidłowy jest sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość emerytury policyjnej przedstawiony przez organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 21 sierpnia 2023 r. Wyliczenie to po pierwsze uwzględnia waloryzację świadczenia, która następowała po wydaniu zaskarżonej decyzji, po drugie w powyższym wyliczeniu niezasadnie uwzględniono do wysokości świadczenia emerytalnego okres opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia odwołującego się po zakończeniu służby za okres od 1 maja 2018 r. do 30 września 2018 r. Taki sposób wyliczenia jest oczywiście błędny mając na uwadze, że zaskarżona do sądu ubezpieczeń społecznych decyzja organu rentowego dotyczy stanu rzeczy na datę jej wydania, nie obejmuje zatem kolejnych lat trwania postępowania sądowego. Sąd Apelacyjny ocenił jako nieprawidłowy sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia zaprezentowany przez skarżącego. Po pierwsze w powyższym wyliczeniu niezasadnie uwzględniono do wysokości świadczenia emerytalnego okres opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia odwołującego się po zakończeniu służby za okres od 1 października 2016 r. do 1 października 2016 r., w sytuacji gdy zaskarżone decyzje z 29 czerwca 2017 r. nie uwzględniały jeszcze zwiększenia z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia odwołującego się po zakończeniu służby. Po drugie skarżący nieprawidłowo przyjął, że skoro odwoływał się od dwóch decyzji, należy uwzględnić ten fakt ustalając wartość przedmiotu zaskarżenia (poprzez dodanie podstawy wymiaru obu świadczeń przy obliczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia). W świetle wyżej zaprezentowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego

stanowisko takie jest błędne. W odniesieniu do przypadków wspólnego rozpoznawania i rozstrzygania spraw połączonych (art. 219 k.p.c.) o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje bowiem wartość odniesiona do każdej z tych spraw z osobna, a nie łączna wartość przedmiotu zaskarżenia ich wszystkich. Sąd Apelacyjny ostatecznie uznał, że wartość przedmiotu zaskarżenia w tej sprawie jest niższa niż 10.000 zł i stwierdził, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

Zażalenie na powyższe postanowienie w imieniu odwołującego się wniósł jego pełnomocnik zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie: 1) art. 22 k.p.c. w zw. z art. 398 § 1 k.p.c. przez ich wadliwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że ze względu na wartość przedmiotu sporu, skarga kasacyjna nie przysługuje; 2) art. 22 k.p.c. przez nieprawidłowe wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia, przez przyjęcie, że w niniejszej sprawie wynosić ono będzie jedynie kwotę 9.670,32 zł, która to kwota obliczona została przez Sąd drugiej instancji, gdy prawidłowo wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać obliczona jako suma kwoty świadczeń przyszłych (art. 22 k.p.c.), tak jak wyliczyła to strona odwołująca, z uwzględnieniem stanowiska organu rentowego zawartym w piśmie procesowym z 21 sierpnia 2023 r., w którym wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie policyjnej emerytury ustalono na kwotę 10.902,30 zł; 3) art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. przez uznanie, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, w sytuacji gdy w przedmiotowej sprawie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wartość przedmiotu zaskarżenia przewyższa kwotę 10.000 zł; 4) 298 § 2 k.p.c. i art. 398² § 1 k.p.c. w związku z art. 22 k.p.c., polegające na posłużeniu się błędnym kryterium określenia wartości przedmiotu zaskarżenia za sporny okres, a w konsekwencji na odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na jej niedopuszczalność, podczas gdy w rozpoznawanej sprawie uzasadnione jest określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę ponad 10.000 zł, co w efekcie czyniło skargę kasacyjną dopuszczalną; 5) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, przez posłużenie się na potrzeby określenia dopuszczalności skargi *ratione valoris* kryterium nieproporcjonalnym oraz noszącym cechy arbitralności, czego skutkiem stało się nieuzasadnione pozbawienie J. S. prawa dostępu do sądu kasacyjnego.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i jego zmianę oraz przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Na wstępie należy podkreślić, że wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są co do zasady sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, jednak wartość przedmiotu zaskarżenia nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej, która w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Skoro sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a sądy kolejnych instancji mają obowiązek egzekwowania od stron oznaczenia tej wartości oraz uprawnienie do weryfikacji podanych kwot.

Przedmiotem zażalenia jest postanowienie Sąd Apelacyjny z 17 lutego 2023 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Przyczyną odrzucenia skargi było niespełnienie warunku minimalnej wartości przedmiotu zaskarżenia. Wartość przedmiotu zaskarżenia podana przez skarżącego została zweryfikowana przez Sąd drugiej instancji w stosownej procedurze zainicjowanej postanowieniem z 17 lipca 2023 r. i zakończonej postanowieniem z 26 września 2023 r. ustalającym wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość emerytury policyjnej na

kwotę 9.670,32 zł oraz wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej na kwotę 8.081,40 zł. Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 394¹ § 1 i § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Przepis art. 394¹ k.p.c. zawiera zamknięty katalog orzeczeń sądu drugiej instancji. Wydane na podstawie art. 25 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c. postanowienie o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia po jego uprzednim sprawdzeniu z całą pewnością nie mieści się zaś w tym katalogu. Dlatego w ugruntowanym orzecznictwie przyjmuje się, że skuteczne zakwestionowanie takiego rozstrzygnięcia może nastąpić jedynie na wniosek strony zgłoszony w trybie art. 380 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., na podstawie którego Sąd Najwyższy może, rozpoznając zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, rozpoznać także związane z nim wcześniejsze orzeczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., II UZ 2/12, LEX nr 1168881).

Przedmiotowe zażalenie dotyczy postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Jest ono motywowane odmienną oceną zastosowania art. 22 w związku z art. 398² § 1 i art. 398⁶ § 2 k.p.c. Skarżący kwestionuje sposób obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a więc rozstrzygnięcie objęte postanowieniem z 26 września 2023 r. W treści zażalenia brak jednak wniosku o poddanie kontroli powyższego postanowienia. Gdy w sprawie występuje profesjonalny pełnomocnik, wniosek taki powinien być jednoznacznie sformułowany, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez adwokata lub radcę prawnego treści wprost w nich niewyrażonych (postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lipca 2008 r., II CZ 54/08, LEX nr 447663; z dnia 28 października 2009 r., II PZ 17/09, LEX nr 559946; z 29 października 2014 r., II UZ 38/14, LEX nr 1551427, 13 marca 2024 r., III UZ 18/23 niepublikowane). Brak wniosku wyłącza możliwość kontroli rozstrzygnięcia objętego postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 26 września 2023 r.

W konsekwencji, zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 398⁶ § 2 k.p.c. musi być uznany za oczywiście bezzasadny, skoro ustalona w sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa od wartości minimalnej wymaganej zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. Okoliczność ta uzasadnia odrzucenie skargi kasacyjnej, co Sąd drugiej instancji prawidłowo uczynił z powołaniem się na art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Ponadto należy przypomnieć, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 Nr 15, poz. 601; z 20 stycznia 2010 r., LEX nr 583831; z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. Jeżeli decyzja organu rentowego dotyczy wysokości (przeliczenia) emerytury (lub renty) "na bieżąco" (czyli na przyszłość), wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia określa się z uwzględnieniem art. 22 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok. Wartość ta w przypadku spraw o przeliczenie wysokości emerytury nie rośnie w czasie w związku z trwaniem postępowania sądowego, ponieważ zaskarżona do sądu ubezpieczeń społecznych decyzja organu rentowego dotyczy stanu rzeczy (stanu prawnego i faktycznego) na datę jej wydania, nie obejmuje zatem kolejnych lat trwania postępowania sądowego (postanowienie Sądu Najwyższego 28 stycznia 2021 r., I UZ 22/20, LEX nr 3113226).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[ms]